

AGORA's Ungdommens demokratiske samtale

Fra oplysning og frihed til demokratisk samtale og myndigt medborgerskab

Demokratiturné til gymnasiale uddannelser i hele landet

AGORA er Rahbeks Højskoles ungeforum og demokratiske samtalerum for unge under 30 år. Med AGORA's demokratiturné besøger vores ungeforum gymnasiale uddannelser og højskoler i hele landet og inviterer eleverne til ikke blot at høre *om* folkestyret, men til selv at træde ind i dets medborgerlige praksis.

Hvert gymnasiebesøg gennemføres som udgangspunkt som et to-lektionsforløb med en pause imellem. Første lektion giver eleverne den historiske, demokratiske og dannelsesmæssige ramme og introducerer ytrings- og åndsfriheden som forudsætningen for den frie samtale. Efter pausen træder eleverne selv ind i Agoraen og agerer frie, ligeværdige borgere, der gennem fri meningsbrydning undersøger et fælles aktuelt samfundsspørgsmål.

Første lektion – Agoraen, dannelsen og frihedens forudsætning

AGORA-leder Hjalte Arnum og Rahbeks skolekredsmedlem og gymnasielærer Adam El-Matari indleder med Agoraen i antikkens Athen: det offentlige rum, hvor frie borgere mødtes som politiske ligemænd for at drøfte bystatens fælles anliggender. Agoraen stod imidlertid ikke alene. Rundt om den fandtes filosofiske, retoriske, kunstneriske og kulturelle dannelsesinstitutioner, hvor borgerne tilegnede sig viden og trænede deres evne til at tænke, tale, lytte og dømme selvstændigt. Den frie borger skulle ikke alene have ret til at tage ordet, men også dannes til at bruge sin frihed.

Herfra trækkes linjen til det, vi i dag kalder *den demokratiske samtale*. Et folkestyre har ikke alene brug for frie valg, love og institutioner. Det har også brug for en levende medborgerlig kultur, hvor borgere mødes som ligeværdige og gensidigt forpligtede overfor folkestyret, bringer deres forskellige erfaringer og perspektiver ind i et fælles rum og bryder idéer og argumenter mod hinanden.

Med inspiration fra K.E. Løgstrup arbejder AGORA her med begrebet *skikkelig uenighed*. Demokratisk samtale forudsætter ikke konsensus. Tværtimod må frie borgere kunne være reelt og undertiden grundlæggende uenige og samtidig fastholde hinanden som ligeværdige deltagere i et fælles samtalerum. Den skikkelige uenighed forudsætter en medborgerlig samhørighed, som dannelsesinstitutionerne rundt om den demokratiske samtale skal understøtte gennem almen og kulturel dannelse.

Dernæst introduceres *Ytrings- og åndsfrihed* som selve forudsætningen for den frie Agora. Rahbeks beskriver ytrings- og åndsfriheden som folkestyrets "hjerter og hjerne": hjertet, fordi friheden gør det muligt for den enkelte borger myndigt og selvstændigt at tænke, tro, tale, skabe, kritisere og tage del i det fælles; hjernen, fordi idéernes frie brydning gør det muligt for os at udfordre vores egne forestillinger, opdage fejl og udvikle bedre idéer.

Det frie samfunds særlige styrke ligger således ikke i, at dets borgere altid har ret, men i dets evne til stadig at blive klogere. Når forskellige erfaringer, argumenter og synspunkter frit kan mødes, kan både den enkelte og fællesskabet korrigere sig selv. Det er en afgørende årsag til frie samfunds enestående kreativitet, udvikling og velstandsskabelse. Ytrings- og åndsfriheden forudsætter samtidig tolerance. Ens egen frihed til at tænke og tale frit indebærer, at man må acceptere andre borgeres tilsvarende frihed – også når deres overbevisninger udfordrer ens egne.

Agoraen som et rum for dannelse

Her introduceres også en anden dimension, der er central for Rahbeks Højskoles AGORA. Med inspiration fra Hannah Arendt betragter Rahbeks ikke alene den demokratiske samtale som et redskab til at løse fælles offentlige anliggender og problemer. Mødet mellem forskellige borgere har i sig selv en dannende virkning. For Arendt er den fælles offentlige verden kendetegnet ved menneskelig pluralitet: Vi lever i den samme verden, men ser den fra forskellige steder. Derfor kan ingen enkelt borger alene indtage alle de perspektiver, som den fælles verden rummer. I mødet med andre mennesker bliver vores egne synspunkter synlige som ét perspektiv blandt flere.

Den demokratiske samtale træner derfor borgerens forestillingsevne og evnen til at tænke ud over sit eget umiddelbare ståsted. Ved at høre andre borgere, prøve egne argumenter mod deres og forsøge at forstå, hvordan verden tager sig ud fra et andet perspektiv, udvikles den selvstændige dømmekraft. Men Agoraens betydning rækker videre. Når borgere igen og igen mødes omkring spørgsmål om, hvad der er sandt og falsk, ret og uret, smukt og grimt, værdifuldt og uvæsentligt, deltager de samtidig i en fælles kulturel og værdimæssig sfære.

Agoraen er derfor både et demokratisk og et dannelsesmæssigt rum

Her træner borgerne ikke alene evnen til at løse fælles problemer gennem fri og skikkelig uenighed. De udvikler også deres forståelse af sig selv, hinanden og det samfund og den kultur, de er en del af. AGORAs ambition er derfor dobbelt: at danne unge til fri meningsbrydning og samtidig give dem kulturel og værdimæssig rodfæstelse gennem mødet med andre borgere og med det historiske, kulturelle og åndelige stof, som samtalen handler om.

Første lektion giver dermed eleverne en fælles bevægelse: Agora → oplysning og dannelse → ytrings- og åndsfrihed → tolerance → skikkelig uenighed → dømmekraft og myndigt medborgerskab.

Anden lektion – eleverne træder ind i Agoraen

Efter pausen skifter forløbet karakter. Nu er det ikke længere først og fremmest Hjalte Arnum og Adam El-Matari, der taler. Eleverne overtager Agoraen. De inviteres til at agere frie og ligeværdige borgere og får et fælles spørgsmål, dilemma eller emne, som de skal undersøge gennem fri demokratisk samtale.

Emnet vil vanligvis være et højaktuelt samfundsspørgsmål under ét af Rahbeks Højskoles fem primære fagområder:

- *Folkestyre og retsstat* – det liberale demokratis idéer og idealer, medborgerlig kultur, borgernes rettigheder og pligter samt folkestyrets og retsstatens institutioner.
- *Kulturen i naturen* – samspillet mellem menneske, kultur og natur.
- *Kunsten i folkestyret* – æstetisk dannelse, sansning og udviklingen af en selvstændig dømmekraft.
- *Ytrings- og åndsfrihed* – “demokratiets hjerne og hjerte” og forudsætningen for fri meningsbrydning, tro, tænkning, tale og virkelyst.
- *Europæisk og nordisk samhørighed* – de afgørende historiske, kulturelle, politiske og økonomiske fællesskaber, Danmark er en del af.

Som en del af den anden lektion inviterer AGORA ofte en fagperson eller relevant samfundsstemme med til gymnasiebesøget. Gæsten vælges med udgangspunkt i dagens debattemne og bidrager med faglig viden, erfaringer og perspektiver, der kan inspirere og kvalificere elevernes efterfølgende samtale. Det kan eksempelvis være en forfatter, forsker, kunstner, jurist, journalist, kulturpersonlighed eller anden samfundsstemme med særlig indsigt i det spørgsmål, eleverne skal behandle i Agoraen.

Det konkrete emne vil typisk variere fra gymnasium til gymnasium. Metoden og den demokratiske ramme er den samme. Elevernes opgave er ikke at vinde debatten eller nå frem til ét korrekt svar. De skal forsøge at gøre det, som den frie Agora muliggør: at blive klogere sammen. Eleverne skal formulere egne synspunkter, begrunde dem, stille spørgsmål, lytte til modargumenter og møde perspektiver, de måske aldrig selv havde overvejet. De skal have frihed til at udfordre hinanden og samtidig tage ansvar for den fælles Agora, hvor andre har den samme frihed.

Hjalte Arnum og Adam El-Matari fungerer i denne lektion som *primus inter pares*-medborgere i Agoraen. Sammen med den eventuelle inviterede fagperson tilfører de fagligt stof, udfordrer argumenter og åbner nye perspektiver, mens Hjalte og Adam samtidig har det særlige ansvar for at værne om Agoraens ramme og sikre, at flere stemmer kommer til orde. Hverken Hjalte og Adam eller den inviterede fagperson skal afgøre, hvilke holdninger eleverne bør ende med efter debatten.

Den anden lektion bliver dermed en praktisk øvelse i det, første lektion har introduceret: ytrings- og åndsfrihed, tolerance, pluralitet, selvstændig tænkning, dømmekraft og skikkelig uenighed. Samtidig møder eleverne gennem samtalens konkrete emne historiske, kulturelle, kunstneriske, politiske eller filosofiske perspektiver, der kan bidrage til deres egen kulturelle og værdimæssige dannelse.

Fra oplysning til myndighed

AGORAs demokratiturné følger således en enkel didaktisk bevægelse: Før pausen: Eleverne møder Agoraens historie, den demokratiske samtale, ytrings- og åndsfriheden og tanken om det frie møde mellem forskellige borgere. Efter pausen: Eleverne overtager selv Agoraen og praktiserer friheden gennem samtale om et væsentligt fælles spørgsmål. Grundtanken er, at man ikke alene lærer folkestyret ved at høre om det. Man lærer folkestyret ved at praktisere det.

Man træder ind i Agoraen for at møde andre frie borgere, bryde sit eget perspektiv mod deres, udvide sin forståelse af den fælles verden og blive klogere på både sagen, de andre og sig selv. AGORAs mål er derfor ikke, at eleverne går enige derfra. Målet er, at de går derfra mere oplyste, mere fortrolige med friheden, bedre i stand til at være skikkeligt uenige og mere myndige som deltagere i en fælles kulturel og demokratisk verden.